

Poučak iz predmeta Cvetković protiv Republike Hrvatske - uloga (ne)davanje odgovora na glavno pravno pitanje u predmetu u zaštiti prava na pošteno suđenje

Mihelčić, Gabrijelela

Source / Izvornik: **Hrvatski časopis za OSIGURANJE, 2024, 59 - 82**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:420085>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-04**

PRAVRI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Izvorni znanstveni rad

■ Poučak iz predmeta Cvetković protiv Republike Hrvatske - uloga (ne)davanje odgovora na glavno pravno pitanje u predmetu u zaštiti prava na pošteno suđenje

Gabrijela Mihelčić¹

Sažetak: U radu je analizirana dužnost sudova u obrazloženjima svojih odluka dati odgovor na glavno pravno pitanje u predmetu. Odnosno, zahtjev da obrazloženja sudskih odluka udovolje kategoriji dostatnosti i sadrže razloge o odlučnim tvrdnjama stranaka. Ovo traži zaštita prava na pošteno suđenje iz članka 6. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te članka 29. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske. Istražena je praksa Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske, a posebno se osvrnulo na dva predmeta u kojima je pružena zaštita pravu na pošteno suđenje u građanskim stvarima uslijed povreda koje su se ticale navedenih kategorija. Prikazana je i veza s nacionalnim pravilima o bitnim povredama parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. točke 11. Zakona o parničnom postupku te uočeno kako se zahtjevi s naslova zaštite prava na pošteno suđenje od arbitrarnosti šire u koncentričnim krugovima, pa i na odštetnopravne postupke u stadiju odlučivanja pred osigurateljima.

Ključne riječi: pravo na pošteno suđenje u građanskim stvarima iz članka 6. stavka 1. Konvencije i članka 29. stavka 1. Ustava, dostatno obrazloženje sudske odluke, davanja odgovora na glavno pravno pitanje u predmetu

¹ Prof. dr. sc. Gabrijela Mihelčić, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

1. UVOD

Prošlo je nekoliko dana od vrlo zanimljive odluke Europskog suda za ljudska prava (dalje: Europski sud ili ESLJP) donesene u predmetu Vukdelija protiv Republike Hrvatske.² Utvrđeno je da je država povrijedila pravo na pošteno suđenje iz članka 6. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda³ i onemogućila podnositelja u pristupu sudu.⁴ Pravo na pristup sudu predstavlja jedan od vidova (aspekata) prava na pošteno suđenje u građanskim stvarima o kojem Europski sud često raspravlja. Jedan drugi aspekt kojeg se može okarakterizirati kao arbitrarno postupanje, duguje svoj sadržaj postupanju kojeg ESLJP u predmetu Cvetković protiv Republike Hrvatske⁵ označava kao „(ne) davanje odgovora na glavno pravno pitanje u predmetu.“

Najjednostavnije rečeno, riječ je o zahtjevu sudovima dati dostatna obrazloženja odlučnih tvrdnji stranaka u svojim odlukama. O ovom ESLJP ne govori tako često kao o pristupu sudu i anomalijama prava na pošteno suđenja s tim u vezi, ali i o dužnosti dostatnog obrazlaganja odluka/davanja odgovora na glavno pravno pitanje u predmetu postoji već dosljedna i stabilna praksa.⁶

Prije analize konvencijske i ustavnosudske prakse, budući da jednako kao članak 6. stavak 1. Konvencije i članak 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske⁷ jamči pravo na pošteno suđenje podsjetimo se nacionalnog uređenja.

Odredbom članka 52. Novele Zakona o parničnom postupku⁸ (prve iz 2022.) izmijenjen je članak 354. stavak 2. točka 11. Zakona o parničnom postupku⁹ i sada glasi: „Ako presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati, a osobito ako je izreka presude nerazumljiva, ako proturječi sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda nema razloga o odlučnim činjenicama, ili ako o odlučnim činjenicama postoji proturječnost između onoga što se u razlozima presude navodi o sadržaju isprava ili zapisnika o iskazima danim u postupku odnosno tonskih snimki i samih tih isprava ili

2 Zahtjev br. 14692/18, presuda od 20. veljače 2024., ova i sve druge odluke na stranicama: <https://hudoc.echr> i <https://uredzastupnika.gov.hr/>

3 NN, MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10 i 13/17, dalje: Konvencija ili EKLJP.

4 O odluci tek predstoje detaljnije analize, ali se već može reći da je u pitanju zanimljiv predmet u kojem oštećenik nije uspio u cijelosti s tužbenim zahtjevom za naknadu nematerijalne štete, a Europski sud okarakterizirao postupanje sudova kojim je oštećenik spriječen popraviti štetu u punom opsegu protivnim Konvenciji i članku 6. stavku 1.

5 Zahtjev br. 28539/16, presuda od 22. rujna 2022.

6 Cvetković, §§ 21-22.

7 NN, br. 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 85/10 i 5/14, dalje: Ustav.

8 NN, br. 80/22, dalje: Novela ZPP/22

9 Službeni list SFRJ, br. 4/77, 36/77, 36/80, 6/80, 69/82, 43/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91, NN, br. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11 - pročišćeni tekst, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22 i 155/23, dalje: ZPP.

zapisnika odnosno tonskih snimki... uvijek postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka." Izmjenom su uvedene novine vezana uz tonske snimke i tonska snimanja postupka,¹⁰ ali nisu prodrle u suštinu zahtjeva iz odredbe, pa u slučajevima (iz točke 11.) stavka 2. članka 354. ZPP¹¹ uvijek postoji bitna povreda pravila parničnog postupka.^{12 13}

Moguće je i da postoji povreda u širem kontekstu što nas vraća konvencijskom/ustavnom pravu i zahtjevu da sud dade odgovor na glavno pravno pitanje u predmetu - odgovori na odlučne tvrdnje stranaka.^{14 15} Izostane li analiza tih tvrdnji (glavnog pravnog pitanja u postupku) i obrazloženje sudske odluke nije dostatno postavlja se, kaže Ustavni sud u odluci U-III-727/2021 od 30. ožujka 2023.¹⁶ pitanje arbitrarnosti, odnosno proizvoljnosti ili očigledne nerazumnosti postupanja, pa ovim nastupa i povreda prava na pošteno suđenje.

Zato treba odgovoriti: a) kojim se kriterijima prosuđuje glavno pravno pitanje i odgovor na njega te, b) što se traži kako bi obrazloženje sudske odluke zadovoljilo konvencijski/ustavnopravni kriterij dostatnosti.

U istraživanju se usredotočilo na predmet ESLJP-a Cvetković i predmet Ustavnog suda U-III-727/2021. U oba je pronađena povreda prava na pošteno suđenje, a u svom predmetu Ustavni sud poziva se na predmet Cvetković.

10 Bile su prolongirane i u članku 111. Novele ZPP/22 određeno da Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave. No, ne i svi članci, jer je stupanje na snagu izmjene uvjetovano donošenjem odluke iz članka 17. Novele ZPP/22. Članak 17. Novele ZPP/22 u relevantnom dijelu kaže: „Tehničke uvjete i način snimanja, način pohrane i pristupa tonskoj snimci, kao i druga pitanja vezana za tonsko snimanje ročišta uređuju se pravilnikom koji donosi ministar nadležan za poslove pravosuđa. Ministar nadležan za poslove pravosuđa odlukom će utvrditi jesu li ispunjeni tehnički uvjeti za tonsko snimanje ročišta na pojedinim sudovima.“

11 Važnost ove odredbe prepoznaje se u pravnoj teoriji, pa je, Marečić ovako naslovio svoj rad. V. Marečić, Antonio, Bitne povrede parničnog postupka iz odredbe članka 354. stavak 2. točke 11. Zakona o parničnom postupku pred drugostupanjskim sudom, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci>, (stranica posjećena 16. veljače 2024.).

12 Prema članku 353. stavku 1. ZPP, presuda se može pobijati: 1) zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka; 2) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenoga činjeničnog stanja; 3) zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

13 Bitna povreda odredaba parničnog postupka postoji, ako sud u tijeku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu Zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude (članak 354. stavak 1. ZPP). Za apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka, Triva, Siniša, Dika, Mihajlo, Građansko parnično procesno pravo, VII izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 687. et. seq. V. još Dika, Mihajlo, Građansko parnično pravo, Pravni lijekovi, X. Knjiga, Narodne novine, Zagreb, 2010., str. 127. et. seq.

14 One, načelno, uključuju pravna pitanja, ali nije isključeno da se neizravno odnose i na (pripadajući) činjenični supstrat V. o „pravnim posljedicama propuštanja da se neka činjenica učini predmetom utvrđivanja“ u poglavlju o „teretu tvrđenja.“ Dika, Mihajlo, Građansko parnično pravo, Utvrđivanje činjenica, VII. Knjiga, Narodne novine, Zagreb, 2018., str. 51. et. seq.

15 Ovo *in fine* za posljedicu može imati nepravno proširenje liste apsolutno bitnih povreda. V. za *numerus clausus* kod, Triva, Siniša, Dika, Mihajlo, op. cit., str. 688.

16 Ova i ostale odluke Ustavnog suda na <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa> (stranica posjećena 22. veljače 2022.).

2. (NE)DAVANJE ODGOVORA NA GLAVNO PRAVNO PITANJE U PREDMETU KAO ELEMENT POVREDE

2.1 Historijati predmeta Cvetković i predmeta U-III-727/2021

2.1.1 U predmetu koji je inicijalno motivirao na pisanje rada, predmetu Cvetković, riječ je bila o ispitivanju poštenost parničnog postupka između stranaka (koje su obje bile privatnopravne osobe u značenju koje Europski sud daje ovom pojmu). Historijat predmeta glasio je ovako: Podnositeljica je s (budućim) kupcem stana (tužiteljem iz parničnog postupka) 8. srpnja 2011. zaključila predugovor o kupoprodaji stana (ugovorena je kupoprodajna cijena u iznosu od 107.000,00 eura), a kupac je na ime kapare prilikom zaključenja predugovora uplatio iznos od 11.000,00 eura. Dana 15. srpnja 2011. (nakon tjedan dana) kupac je izvjestio podnositeljicu da stan ima nedostatke, jer nema odgovarajuću izolaciju i da je riječ o tzv. skrivenom nedostatku, zbog čega je odbio zaključiti glavni ugovor i tražio od podnositeljice da mu vrati primljeni iznos, čemu se ona usprotivila i zahtijevala ispunjenje predugovora. Dana 7. rujna 2011. kupac kao tužitelj podnio je tužbu protiv podnositeljice tražeći povrat uplate i navodeći da raskida ugovor. Prvostupanjski sud dao je za pravo podnositeljici, u bitnom smatrajući, da je riječ o kapari (što je bilo sporno) te da (jer nije bilo posebnih zahtjeva u tom pravcu) stvar nema skrivene nedostatke. Viši sud je bio drukčijeg stajališta smatrajući da je došlo do raskida predugovora u smislu odredbe čl. 360. Zakona o obveznim odnosima^{17 18} i da je na konkretni slučaj treba primijeniti odredbu članka 368. stavka 2. ZOO¹⁹ tj. da u situaciji kada je jedna strana ispunila ugovor potpuno ili djelomično ona u slučaju raskida ima pravo na povrat onoga što je dala.²⁰ U nastavku, 2. siječnja 2015. podnositeljica je podnijela ustavnu tužbu, no, iste godine, 18. studenog 2015. Ustavni sud odbio je njezinu ustavnu tužbu kao neosnovanu.

¹⁷ NN, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 145/23 i 155/23, dalje: ZOO.

¹⁸ Članak 360. ZOO glasi: „U dvostranoobveznim ugovorima, kad jedna strana ne ispuni svoju obvezu, druga strana može, ako nije što drugo određeno, zahtijevati ispunjenje obveze ili, pod pretpostavkama predviđenim u idućim člancima, raskinuti ugovor jednostavnim izjavom, ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu, a u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete.“

¹⁹ Članak 368. ZOO glasi: „Raskidom ugovora obje su strane oslobođene svojih obveza, osim obveze na naknadu štete (stavak 1.). Ako je jedna strana ispunila ugovor potpuno ili djelomično, ima pravo na povrat onoga što je dala (stavak 2.). Ako obje strane imaju pravo zahtijevati vraćanje danog, uzajamna vraćanja obavljaju se po pravilima za ispunjenje dvostranoobveznih ugovora (stavak 3.). Svaka strana duguje drugoj naknadu za koristi koje je u međuvremenu imala od onoga što je dužna vratiti, odnosno nadoknaditi (stavak 4.). Strana koja vraća novac dužna je platiti zatezne kamate od dana kad je isplatu primila (stavak 5.).“

²⁰ Prvostupanjski sud smatrao je da sporni pravni odnos treba promatrati u okviru jedne druge odredbe ZOO-a. Odnosno da je posrijedi jedna druga odredba i pravna situacija koju ona predviđa te je tužbu odbio s naslova članka 304. ZOO. Članak 304. ZOO glasi: „Ako je za neispunjenje ugovora odgovorna strana koja je dala kaparu, druga strana može po svojem izboru zahtijevati ispunjenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete, a kaparu uračunati u naknadu ili vratiti ili se zadovoljiti primljenom kaparom (stavak 1.). Ako je za neispunjenje ugovora odgovorna strana koja je primila kaparu, druga strana može, po svojem izboru zahtijevati ispunjenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete i vraćanje kapare, ili tražiti vraćanje dvostruke kapare (stavak 2.). U svakom slučaju, kad druga strana zahtijeva ispunjenje ugovora, ona ima pravo i na naknadu štete koju trpi zbog zakašnjenja (stavak 3.). Sud može, u slučajevima iz stavka 1. i 2. ovoga članka, na zahtjev zainteresirane strane smanjiti pretjerano veliku kaparu (stavak 4.).“

Podnositeljica se nakon ovog obratila Europskom sudu tvrdeći da joj je povrijeđeno pravo iz članka 6. stavka 1. Konvencije zbog toga što drugostupanjska odluka nije imala odgovarajuće obrazloženje te da je u suprotnosti sa sudskom praksom i stajalištima Vrhovnog suda o tom pitanju.²¹

2.1.2 U predmetu U-III-727/2021 tužitelji-protutuženici pokrenuli su postupak radi ispravka uknjižbe protiv podnositelja koji je u zemljišnoj knjizi bio upisan kao nositelj prava korištenja na nekretnini.²² Tijekom postupka podnositelj je podnio glavni protutužbeni zahtjev (na utvrđenje da je pravni posao od 7. siječnja 1982. ništav) i eventualni tužbeni zahtjev (na utvrđenje da u odnosu na tužitelja-protutuženika ne postoji navedeni pravni posao). Predmet spora bio je jesu li tužitelji-protutuženici stekli pravo vlasništva na nekretnini na temelju pravnog posla (od 7. siječnja 1982. te s tim u vezi valjanost tog pravnog posla). Prvostupanjskom presudom u cijelosti je usvojen tužbeni zahtjev tužitelja-protutužitelja i odbijen glavni i eventualni protutužbeni zahtjev. Utvrđeno je da je pravni posao (ugovor) pod nazivom „Nagodba“ (od 7. siječnja 1982.) valjan i da po svom sadržaju predstavlja ugovor o kupoprodaji, da je potpisan od ugovornih strana te sadrži sve bitne elemente ugovora o kupoprodaji (predmet kupoprodaje i cijenu), kao i da je izvršen predajom nekretnine u posjed i isplatom kupoprodajne cijene. Kao neosnovani su ocjenjeni navodi podnositelja kako sporna nekretnina nije predstavljala građevinsko zemljište, jer je bila nacionalizirana i upisana u društveno vlasništvo. Nastavno, utvrđeno je da, iako bi pravni posao u smislu tada važećih pravnih propisa (članka 35. stavka 1. Zakona o građevinskom zemljištu²³) bio ništetan, da je stupanjem na snagu članka 18. stavka 1. Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine²⁴ konvalidirao i predstavlja valjanu pravnu osnovu za stjecanje prava vlasništva.

Drugostupanjski sud djelomično je potvrdio prvostupanjsku presudu - u dijelu u kojem je utvrđeno da su tužitelji-protutuženici na temelju pravnog posla od 7. siječnja 1982. stekli valjanu pravnu osnovu za stjecanje prava vlasništva sporne nekretnine. Uvažio je žalbu u odnosu na dio tužbenog zahtjeva kojim su tužitelji-protutuženici zatražili utvrđenje da su suvlasnici ... te ga odbio kao neosnovan iz razloga što se prema članku 33. Zakona o osnovnim vlasničkopравnim odnosima²⁵ koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja pravnog posla, vlasništvo na nekretnini na temelju pravnog posla moglo steći tek upisom u javnu knjigu.²⁶ Drugostupanjski sud prihvatio

21 Cvetković, §§ 1-13.

22 Tužitelji-protutuženici su podneskom od 26. kolovoza 2010. konačno uredili tužbeni zahtjev, na način kako isti glasi u izreci prvostupanjske presude.

23 NN, br. 54/80, 42/86, 41/88, 48/88 - pročišćeni tekst, 16/90 i 53/90, dalje: ZGZ.

24 NN, br. 92/96, 39/99, 42/99, 92/99, 43/00, 131/00, 27/01, 34/01, 65/01, 118/01, 80/02 i 81/02, dalje: ZNIOVKV.

25 NN, br. 53/91, 9/92 i 77/92, dalje: ZOVO.

26 Rečeno je: „Kako je podnositelj i dalje upisan u zemljišnoj knjizi kao suvlasnik sporne nekretnine (ranije

je kao pravilan zaključak da se u konkretnom slučaju, suprotno navodima podnositelja, radi o građevinskom zemljištu jer je osnovna čestica, čijim je cijepanjem nastala čestica koja predstavlja spornu nekretninu, prenesena u društveno vlasništvo na temelju odredaba Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta²⁷ te, zaključno, potvrdio kao pravilan zaključak prvostupanjskog suda o neosnovanosti protutužbenog i eventualnog tužbenog zahtjeva podnositelja.²⁸

Podnositelj je u ustavnoj tužbi i u tijeku postupka pred oba suda prigovarao da je predmet tužbenog zahtjeva „u osnovi... zahtjev... na izdavanje tabularne isprave“ i da su tužitelji-protutuženici, s obzirom da je pravni posao (nagodba) od 7. siječnja 1982. konvalidirao stupanjem na snagu ZNIOVJKV-a, bili dužni u roku od pet godina (u smislu članka 371. mjerodavnog ZOO-a) tražiti ispunjenje obveze od podnositelja, što nisu učinili, zbog čega je nastupila zastara. Naglašavao je da sudovi nisu naveli razloge zbog kojih nisu prihvatili isticani prigovor i ustajao da se u konkretnom slučaju radi o obveznopravnom zahtjevu na koji je valjalo primijeniti odredbe ZOO-a.²⁹ Podnositelj je isticao i da ga pravni prednik niti nije isključio iz nasljedstva ovog dijela njegove imovine i da ni o tom prigovoru sudovi nisu izjasnili, kao niti o prigovoru da sporno zemljište ne predstavlja neizgrađeno građevinsko zemljište koje ima u vidu ZNIOVJKV,³⁰ a zbog čega nije bilo uvjeta za konvalidaciju pravnog posla. Zaključne su primjedbe podnositelja da se drugostupanjski sud nije osvrnuo na većinu njegovih argumenata iz žalbe i to posebno na one odlučne za ishod spora te da nije iznio razloge svoje ocjene kakva je osporenom presudom dana.³¹

3. PROCESNE PRETPOSTAVKE - DOSTATNO OBRAZLOŽENJE SUDSKIH ODLUKA

3.1 Općenito

Što je zajedničko promatranim predmetima? Najkraće rečeno u oba je utvrđeno da je podnositeljima povrijeđeno pravo na pošteno suđenje. Povreda je nastupila jer obrazloženja sudskih odluka nisu bila dostatna,

nositelj prava korištenja), drugostupanjski sud je utvrdio da tužitelji-protutuženici nisu samim zaključenjem kupoprodajnog ugovora i stupanjem u posjed nekretnine stekli i vlasništvo te nekretnine i da im za stjecanje vlasništva nedostaje i valjana uknjižba u zemljišne knjige te da su tužitelji ovlašteni zahtijevati da se temeljem sudske presude izvrši zemljišnoknjižni prijenos prava suvlasništva nekretnine na svoje ime, kada ugovor o prodaji ne predstavlja takvu ispravu koja bi bila podobna za uknjižbu," U-III-727/2021, § 5.

27 SL. list FNRJ, br. 52/58, 46/41 i 40/64, dalje: ZNNZGZ.

28 US, U-III-727/2021, §§ 4-5.

29 Pozvao se na odluke Vrhovnog suda: Rev-1944/01 i Gzz-338/01 od 27. studenoga 2003. i Rev-693/05 od 21. siječnja 2010.

30 Jer se prema članku 16. stavku 2. ZNIOVJKV neizgrađenim građevinskim zemljištem smatra ono zemljište koje nije privedeno namjeni odnosno na kojem nije izgrađen objekt ili nisu izvedeni znatniji radovi na objektu.

31 US, U-III-727/2021, § 6.

odnosno nisu sadržavala odgovor na glavna pravna pitanja u predmetu. Krenimo od početka i podsjetimo se temeljnih obilježja prava na pošteno suđenje u građanskim stvarima.

3.1.1 Prva rečenica članka 6. stavka 1. Konvencije kaže: „Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.“ Navedeni stavak ne razlikuje se značajnije od stavka 1., članka 29. Ustava u kojem stoji: „Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.“

Oba pravila traže da se svakome omogući da zakonito osnovan i sastavljen sud, neovisan i nepristran, pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov predmet. Ustavni sud kaže: „Pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava skup je postupovnih jamstava kojima se osigurava pravičnost postupka. Ono ima tako važno mjesto u demokratskom društvu da ne može biti nikakvog opravdanja za restriktivno tumačenje tih jamstava.“³²

Hrvatska pravna teorija dobro poznaje pravo na pošteno suđenje i njegove vidove. U jednoj od ranijih studija iz 2010. pod naslovom „Pravo na pošteno suđenje: opći i građanskopravni aspekti članka 6. stavka 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda“ Uzelac je detaljno analizirao vidove prava na pošteno suđenje: „pravo na pristup sudu; pravo na pravnu pomoć; pravo na procesnu ravnopravnost; pravo na javno i kontradiktorno suđenje; pravo na saslušanje; pravo na dokaz; pravo na javnu objavu presuda; pravo na sud ustanovljen zakonom; pravo na nezavisnost i nepristranost u suđenju; pravo na suđenje u razumnom roku; pravo na učinkovitu ovrhu presuda; zabranu arbitrarnog postupanja i pravo na pravnu sigurnost.“³³ Autor, a takvo stajalište u jednako zanimljivim analizama iznose i Omejec,³⁴ Grbić³⁵ i Šarin,³⁶ smatraju

32 U ovoj i u nekim drugim odlukama upućeno je na predmete: US, U-III-3538/2017 od 18. travnja 2019.; U-III-2466/2017 od 23. listopada 2019. i U-III-1910/2019 od 15. travnja 2021., www.usud.hr; US, U-III-2187/2018 od 7. travnja 2022.

33 Uzelac, Alan, Pravo na pošteno suđenje: opći i građanskopravni aspekti čl. 6. st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, u: Usklađenost hrvatskih zakona i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ur. Radačić, Ivana) Centar za mirovne studije, Zagreb, 2011., str. 90. https://www.alanuzelac.from.hr/pubs/A35Fair_trial_usklađenost%20zakonaCMS.pdf (stranica posjećena 16. veljače 2024.).

34 Omejec, Jasna, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, Strasbourški *acquis*, Novi informator, Zagreb, 2013., str. 1116. *et seq.* (osobito v. str. 1126.-1132.),

35 Grbić, Sanja, Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu članka 6., stavka 1. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravni fakultet, Rijeka, 2014., str. 78. *et seq.*

36 Šarin, Duška, Pravo na pristup sudu u praksi Europskog suda za ljudska prava, Pravni vjesnik, god. 31, br. 3-4, 2015., str. 275. *et seq.*

zaštićene vidova prava na pošteno suđenje jednako vrijednim, a njihov krug ostavljaju otvorenim polazeći od shvaćanja Konvencije kao živućeg organizma koji se razvija i raste i omogućuje prepoznati nove, razvijenije i usavršenije oblike i koncepte buduće zaštite konvencijskih prava.³⁷

3.1.2 Kada je riječ o segmentu koji ulazi u procesne pretpostavke jamstva poštenog suđenja i njihovoj ulozi u okviru zaštite prava, a ne treba zaboraviti da se u vezi zaštite ovog prava raspravlja niz aspekata (npr. pravo na neovisan i nepristran sud, i sl.), u sudskoj praksi koja prati Konvenciju posebna je pažnja posvećena načelima zaštite, samom polju primjene, naglašenom aspektu doktrine četvrte instance, te: kontradiktornost postupka, jednakosti oružja, zahtjevima povodom ocjenjivanja dokaza³⁸ i, ovdje najzanimljivijem, obrazloženju sudskih odluka.

3.1.3 U promatranom ustavnosudskom predmetu rečeno je: „Sadržaj ustavnog i konvencijskog prava na pravično suđenje ograničen je na postupovna jamstva pravičnog suđenja. Sukladno tome, ocjenjujući navode ustavne tužbe sa stajališta tog prava, Ustavni sud ispituje eventualno postojanje povreda u postupcima pred sudovima i na temelju toga ocjenjuje je li postupak, razmatran kao jedinstvena cjelina, bio vođen na način koji je podnositelju osigurao pravično suđenje. Ustavno i konvencijsko pravo na pravično suđenje jamči i zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih tijela. Postupanje nadležnih tijela neće se smatrati arbitrarnim ako su nadležna tijela za svoje odluke imala valjanu pravnu osnovu, ako su u provedenim postupcima uspjela utvrditi i u odlukama predložiti relevantne, dostatne i uvjerljive razloge za svoju ocjenu, odnosno ako te odluke nisu ni na koji drugi način očito nerazumne.“³⁹

3.1.4 Temeljni zahtjev koji se postavlja pred obrazloženja sudskih odluka jest uvodno spominjani zahtjev povezan s dostatnosti obrazloženja sudske odluke. Poštenje/poštenost postupka (suđenja) u građanskim stvarima

37 O načelima tumačenja, kod Mihelčić, Gabrijela, Marochini Zrinski, Maša, Utjecaj konvencijskih načela tumačenja na pojedine građanskopravne institute (odabrana pitanja), Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, br. 78., 2018., str. 127. et seq.

38 Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial (civil limb), zaključno s 31. kolovoza 2022., https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/guide_art_6_eng (stranica posjećena 18. veljače 2024.), str. 72. et seq., dalje: Vodič. Preporuča se pročitati detaljnu analizu u monografiji, Grbić, Sanja, op. cit., str. 99. et seq. Autorica na jednom mjestu kaže: „Pojam poštenog suđenja u smislu članka 6. dosta je nejasan i obuhvaća u njemu izričito navedena prava i načela, kao što su nezavisnost i nepristranost ili pojam razumnoga roka. S druge strane, obuhvaća i zahtjeve koji nisu navedeni u tekstu Konvencije, već su ustanovljeni sudskom praksom Europskog suda, tj. njegova prešutna prava i načela kao što su pravo na pristup sudu, načelo jednakosti oružja i kontradiktorni postupak, pravo na prisutnost suđenju i pravo na usmeno saslušanje, pravo na zaštitu od samooptuživanja i pravo na obranu šutnjom, pravo na odvjetnika, pravo na obrazloženje presude i odnos dokaza i poštenog suđenja.“ *Ibidem*.

39 US, U-III-727/2021, § 8.1.

traži da je u konkretnom postupku sudska odluka dostatno obrazložena, da su dani relevantni razlozi (pomalo nalik zahtjevu iz članka 354. stavka 2. točke 11. ZPP, ali i šire)⁴⁰ i da je odgovoreno na glavno pravno pitanje u predmetu. U jednom našem postupku Vrhovni sud, ocjenjujući postupanje nižeg suda, kaže: „... sud čini bitnu povredu ... ako presuda ne sadrži takve (jasne, uvjerljive, logične ili razumne) razloge o odlučnim činjenicama i (time) ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati - tako da se ne vidi koje činjenice je sud uopće utvrđivao i cijenio, odnosno koje je činjenice našao utvrđenim i kojim dokazima je stvorio određeni zaključak - i takvog uzeo relevantnim za odluku o predmetu spora...“^{41 42}

Zbog ovog je potrebno vidjeti kako Europski i Ustavni sud odgovaraju na najvažnije pitanje još uvodno naznačeno - kako razumjeti dostatnost. Krenimo od odluke u predmetu H. protiv Belgije⁴³ u kojoj se baš tako kaže: „jamstvo poštenog suđenja sadržano u članku 6. stavku 1. Konvencije uključuje obvezu sudova pružiti dostatno obrazloženje svojih odluka.“⁴⁴ „Pojavni oblici“ slučajeva u kojim je zaključeno da obrazloženje sudske odluke nema ovo svojstvo kreću se u različitim smjerovima i „stupnjevima/rasponima.“ U literaturi se može pročitati da pravo na pošteno suđenje uključuje „obvezu sudova da pruže dostatno obrazloženje za svoje odluke; razloge prihvatanja pojedinih pravnih i činjeničnih (dokaznih) navoda stranaka; razloge koji ne ugrožavaju, dapače, omogućuju djelotvorno korištenje prava na žalbu; i sl.“^{45 46}

40 Vodič, op. cit., str. 96. et seq.

41 Rev-2168/2018 od 8. prosinca 2020., citirano prema: Marečić, Antonio, op. cit., bilješka 10.

42 Čitajući rad koji se bavio povredom iz članka 354. stavka 2. točke 11. ZPP (naveden je u bilješci 10.) ne može se ne zapaziti primjedbe Vrhovnog suda kada odlučujući u revizijskim postupcima kaže: „... drugostupanjski sud je pobijanom presudom odlučujući o **žalbenom** prigovoru bitne povrede ... istu pokušao lakonski otkloniti...“; ‘... ovaj sud vidi u bitnom isti propust i u pogledu izostanka dostatnog obrazloženja drugostupanjskog suda u odnosu na žalbene razloge ...’ VS, Revt-649/2017 od 21. travnja 2020., Rev-1549/2018 od 23. ožujka 2021., sve citirano prema: *Ibidem*. Ovo govori da u našem nacionalnom uređenju postoji jasan i senzibiliziran stav prema zaštiti pravila nacionalnog parničnog postupka od apsolutno bitnih povreda.

43 Presuda od 30. studenoga 1987., Serija A br. 127-B.

44 Vodič, op. cit., str. 96.

45 Cit. prema: *ibidem*., str. 96. et seq.

46 Sadržaj odluke koji uključuje razloge o odlučnim tvrdnjama, odnosno dostatno obrazloženje zamisliv je u svakom postupku kao svojevrsni standard *sui generis*. Ilustracije radi, i odluka o odštetnom zahtjevu koje donosi osiguratelj u postupku obrade štete trebala bi sadržavati jasne argumente o razlozima o odlučnim tvrdnjama, posebice kada se odštetni zahtjev otklanja u cijelosti ili djelomično. V. npr. članak 2.4. Kodeksa poslovne osiguravateljne i reosiguravateljne etike, dalje Kodeks, koji nosi naslov „Načelo uzajamnog povjerenja i zaštita prava te probitaka stranke,“ i kaže: „Odnos društva u poslovanju sa strankama mora se temeljiti na načelu uzajamnog povjerenja i načelu zaštite prava i probitaka stranke te poštovanju pravila i načela (re)osiguravateljne struke.“ V. i članak 3.2. Kodeksa koji nosi naslov: „Ravnopravnost stranaka, obrada i naknada štete te isplata osigurane svote,“ i u stavku 2. određuje: „U postupku obrade i naknade štete te isplate osigurane svote društva su dužna postupati stručno, učinkovito i pravično, izbjegavajući poglavito svako odugovlačenje i/ili neisplatu neprijepornog dijela štete, imajući uvijek na umu socijalnu funkciju djelatnosti osiguranja, koja je osobito naglašena u obveznim osiguranjima od odgovornosti.“ U obveznim osiguranjima u prometu (a u praksi je najčešće riječ o osiguranju od automobilske odgovornosti) promatrani zahtjev predviđa članak 12. stavak 1. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu, NN, br. 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14 i 155/23, dalje. ZOOP, propisivanjem obveze osiguratelja da (u zadanom roku) dostavi oštećeniku obrazloženu ponudu (kada odgovornost nije sporna i kada je utvrdio visinu štete), odnosno utemeljen odgovor (kada je

3.2 Uloga doktrine četvrte instance

Ovdje treba napraviti otklon koji čine i Europski i naš Ustavni sud u namjeri da pojasne svoje uloge u postupku. Europski sud u duhu doktrine četvrte instance kaže da nije njegova funkcija „baviti se činjeničnim ili pravnim pogreškama koje su navodno počinili nacionalni sudovi, osim ako su, i samo utoliko koliko su, povrijedili prava i slobode zaštićene Konvencijom⁴⁷ ... i ponajprije je na nacionalnim vlastima, i to osobito sudovima, rješavati probleme tumačenja nacionalnoga zakonodavstva,“ Perez,⁴⁸ § 83.⁴⁹ 50

I Ustavni sud u više odluka u kojima je ispitivao povredu prava na pošteno suđenje kaže: „Ustavni sud prvenstveno cijeni potrebnim istaknuti da kad je riječ o tumačenju i primjeni prava na konkretne slučajeve on ne zamjenjuje pravna stajališta nadležnih sudova svojima sve dok sudske odluke ne upućuju na arbitrarnost i/ili samovolju u njihovom donošenju. Ustavni sud, stoga, podsjeća da nije njegova zadaća preuzeti ulogu sudova koji su prvi pozvani tumačiti mjerodavno pravo, već je zadaća Ustavnog suda ograničena na ispitivanje jesu li učinci takve interpretacije sudova suglasni s Ustavom s aspekta zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ustavni sud pazi samo na povrede ustavnih prava na način i u okvirima određenim Ustavom i Ustavnim zakonom, pri čemu zadiranje u Ustavom zaštićena prava mora biti ustavnopravno neprihvatljivo. Ujedno, Ustavni sud načelno ne ulazi u analizu istinitosti činjeničnog supstrata utvrđenog u postupku u vezi kojeg je podnesena ustavna tužba jer su za ustavnosudski postupak mjerodavne samo one činjenice o čijoj opstojnosti ovisi postojanje povrede ustavnog prava.“⁵¹ Ili, vrlo precizno: „U odnosu na prigovor povrede prava na pravično suđenje, Ustavni sud ponavlja da nije njegova zadaća utvrđivati činjenice i tumačiti pravo u konkretnim sudskim predmetima, već je to prvenstveno zadaća redovnih

odgovornost sporna ili kada visinu štete nije u potpunosti utvrdio). Pri tom je u sljedećem, stavku 2., članka 12. ZOOP, izričito naglašeno da obrazložena ponuda za naknadu štete i utemeljen odgovor trebaju najmanje sadržavati razloge na temelju kojih je donesena odluka o odštetnom zahtjevu kao i uputu o pravu na podnošenje prigovora protiv te odluke. O važnosti postupanja u smislu citiranih pravila govor činjenica da je regulatorna agencija, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, dalje: HANFA, 23. siječnja 2020. donijela Smjernice i preporuke za postupanje po članku 12. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu prilikom rješavanja odštetnih zahtjeva za naknadu štete na vozilu, dalje: Smjernice. (<https://www.hanfa.hr/media/eideyfkf/1-smjernice-%C4%8Dlanak-12-zoop-a.pdf>, stranica posjećena 29. veljače 2024.) čiji je cilj osigurati pravovremeno rješavanje odštetnih zahtjeva. U njima je izrijekom određeno da kada je odgovornost osiguratelja sporna, odluka/utemeljeni odgovor mora sadržavati detaljno obrazloženje s odlučnim činjenicama, odnosno razlozima zbog kojih se odgovornost otklanja (točka II.2. alineja 3. Smjernica). Također, u slučaju da je sporna visina štete odgovor treba sadržavati obrazloženje s odlučnim činjenicama i razlozima zbog kojih se visina štete smatra spornom, odnosno zbog čega se ne može isplatiti ni nesporni iznos naknade štete (točka II.3. alineje 3. i 5. Smjernica).

47 V. i *García Ruiz protiv Španjolske*, [GC], zahtjev br. 30544/96, ECHR 1999-I, § 28.

48 *Perez protiv Francuske*, [VV], br. 47287/99, ECHR 2004-I.

49 Upućuje se na predmet *Coëme i drugi protiv Belgije*, zahtjevi br. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 i 33210/96, ECHR 2000-VII, § 115., *Perez*, § 82.

50 *Perez*, §§ 80-84.

51 US, U-III-4476/2018 od 8. prosinca 2022., § 5.

sudova. Kad bi bilo tako, Ustavni sud djelovao bi kao sud trećeg ili četvrtog stupnja i ne bi poštivao ustavna ograničenja koja su nametnuta njegovu djelovanju. Zadaća Ustavnog suda ograničena je na ispitivanje jesu li poštivana postupovna jamstva zajamčena ustavnim pravom na pravično suđenje, odnosno jesu li učinci tumačenja mjerodavnog prava od strane sudova suglasni s Ustavom s aspekta zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda.⁵²

3.3 Tumačenje o zaštiti zahtjeva za dostatno obrazloženje sudske odluke u svijetlu načela učinkovitosti

Slijedi još jedan otklon, ali samo zato što ga čine Europski i Ustavni sud kada žele rasvijetliti predmet polazeći od jednog od konvencijskih načela tumačenja. Riječ je o sveprisutnom načelu učinkovitosti prema kojem, svrha Konvencije nije jamčiti prava koja su teorijska ili iluzorna, već prava koja su praktična i djelotvorna. U promatranom kontekstu to vodi zaključku da se „pravo može smatrati djelotvornim samo pod pretpostavkom da se očitovanja stvarno 'čuju,' što će biti samo i ako ih raspravni sud dužno razmotri.“ Drugim riječima, da je, između ostalog, učinak članka 6. stavka 1. Konvencije zahtjev sudu da „propisno ispita podneske, tvrdnje i dokaze koje predlažu stranke, ne dovodeći u pitanje svoju ocjenu jesu li relevantni.“^{53 54}

3.3.1 Isključenje dužnosti detaljnog odgovora na svaku tvrdnju stranka iznijetu u postupku

Puno puta istaknuto je i vrlo je važno imati na umu da zahtjev dostatnosti obrazloženja ne uključuje „dužnost sudova dati detaljan odgovor na svaku tvrdnju stranka iznijetu u postupku.“^{55 56} U predmetu *Perez*, kao i u ostalima predmetima, Europski sud naglašava da se zahtjev sudovima dati dostatna obrazloženja svojih odluka, ne može shvatiti kao da se traži podroban odgovor na svaku stranačku tvrdnju.⁵⁷

Potrebno je kazati da tako stoji i u našim ustavnosudskim odlukama: „Kada je riječ o pravu na obrazloženu sudske odluku, članak 29. stavak 1. Ustava kao i članak 6. stavak 1. Konvencije obvezuju sudove da obrazlože svoje odluke, međutim, Ustavni sud ponavlja da se to pravo ne može tumačiti tako da zahtijeva detaljan odgovor na svaku tvrdnju stranke u postupku,

52 US, U-III-2886/2018 od 11. rujna 2019., § 6.1.

53 Upućuje se na predmet *Van de Hurk protiv Nizozemske*, od 19. travnja 1994., Series A br. 288, str. 19, § 59.

54 *Perez*, § 80.

55 *Perez*, § 81.

56 Cit. prema : Vodič, op. cit., str.

57 Europski sud upućuje na praksu u predmetima: *Ruiz Torija protiv Španjolske*, od 9. prosinca 1994., Serija A br. 303-A, str. 12, § 29, *Jahnke i Lenoble protiv Francuske*, (dec.), zahtjev br. 40490/98, ECHR 2000-IX

već to ovisi o okolnostima svakog pojedinog slučaja."⁵⁸

Pravo na dostatno obrazloženje sudske odluke, najčešće, traži da su uzete u obzir odlučne tvrdnje stranaka. Odnosno, da su baš za njih dani razlozi. U suštini, da je odgovoreno na glavno pravno pitanje u predmetu.

Zaključak dosada iznijetoga (kao što će se vidi u predmetu Petrović i drugi protiv Crne Gore⁵⁹ te drugim predmetima na koje ESLJP upućuje, pa i u predmetu Cvetković, § 17) jest da članak 6. stavak 1. Konvencije ne zahtijeva detaljan odgovor na svaku tvrdnju koju su stranke iznijele, tj. da pravo na dostatno obrazloženje odluke ne uključuje zahtjev raspraviti svaku tvrdnju stranka, odnosno da se sve što stranke tvrde u postupku podvrgne detaljnijoj analizi.

3.4 Pojavni oblici kategorije dostatnosti obrazloženja sudske odluke

3.4.1. Europski sud često se poziva na predmet Perez ističući ga kao primjer što se zahtijeva s obzirom na obrazloženja sudske odluke i zaštitu prava na pošteno suđenje od povreda (u predmetu nije nađena povreda zaštićenog konvencijskog prava).⁶⁰ U njemu je podcrtano da pravo na pošteno suđenje kako se jamči člankom 6. stavkom 1. Konvencije uključuje pravo stranka u suđenju podnositi sva očitovanja koja smatraju važnima za konkretni postupak, kao jedan od pojava oblika.

3.4.2. U našim ustavnosudskim odlukama takvima (pojavnim oblicima) označeni su kao sljedeći primjeri: „Žalbeni sud može se odbijajući žalbu u načelu i pozvati na razloge koje je izložio nižestupanjski sud (kao u konkretnom slučaju);”⁶¹ „Ujedno, Ustavni sud načelno ne ulazi u analizu istinitosti činjeničnog supstrata utvrđenog u postupku u vezi kojeg je podnesena ustavna tužba, jer su za ustavnosudski postupak mjerodavne samo one činjenice o čijoj opstojnosti ovisi postojanje povrede ustavnog prava;”⁶² „Stoga su obrazloženja sudske odluke iznimno važna jer je nedostatak relevantnih i dostatnih razloga za ocjene kakve su odlukom dane prvi i najvažniji znak koji upućuje na arbitrarno odlučivanje. Međutim, to pravo ne može se tumačiti tako da zahtijeva detaljan odgovor na svaku tvrdnju stranke u postupku (...) već to ovisi o okolnostima svakog pojedinog slučaja.”⁶³

58 Ustavni sud upućuje na svoje odluke: U-III-2886/2018 od 11. rujna 2019., § 6.1. i U-III3538/2017. od 18. travnja 2019., §. 5., www.usud.hr, kao i naprijed spomenuti predmet *García Ruiz*, § 26. Cit. prema: US, U-III-2738/2021 od 18. listopada 2023., § 4.14.

59 Zahtjev br. 18116/15, stavak 41., 17. srpnja 2018.

60 *Perez*, § 84.

61 US, U-III-2738/2021, § 4.14.

62 US, U-III-4476/2018., § 5.

63 US, U-III-2886/2018 od 11. rujna 2019., § 6.1.

3.5 (Ne)davanje odgovora na glavno pravno pitanje u predmetu kao povreda zahtjeva za dostatnim obrazloženjem sudske odluke

3.5.1 Pitanje dopuštenosti u predmetu Cvetković

U predmetu Cvetković nije prihvaćen prigovor Vlade Republike Hrvatske (dalje: Vlada) o nedopuštenosti zahtjeva. Europski sud referirao se na ustavnosudsku odluku kojom je, istina, podnositeljica odbijena, ali iz meritornih razloga, a ne zbog nedopuštenosti.⁶⁴ Vlada je prigovarajući neiscrppljivanje domaćih pravnih sredstva smatrala da je prethodno trebalo podnijeti odgovor na žalbu (što je otklonjeno pozivom na članak 359. ZPP⁶⁵), odnosno, izvanrednu reviziju. U pogledu podnošenja izvanredne revizije kao razloga nedopuštenosti, ESLJP je upozorio na praksu u kojoj je istaknuo da je ne smatra „djelotvornim pravnim sredstvom izvan kojeg bi se mogli riješiti prigovori koji se ne tiču različite domaće sudske prakse.“ Pozvao se na predmet Mirenić-Huzjak i Jerković protiv Hrvatske⁶⁶ i navod da je „izvanredna revizija pravno sredstvo koje se može prihvatiti samo ako žalitelji uvjere Vrhovni sud da se u njihovom predmetu postavlja pravno pitanje važno za jedinstvenu primjenu prava (v. članak 382. stavak 2. ZPP⁶⁷) i, da je stoga očito kako se njome ne mogu riješiti prigovori na temelju Konvencije, ako se ne odnose na različitu domaću sudsku praksu, pa se izvanredna revizija ne može smatrati učinkovitom u odnosu na takve prigovore.“^{68 69}

3.5.2 Pitanje osnovanosti

3.5.2.1 Pretpostavka dostatne detaljnosti

3.5.2.1.1 Govoreći o pitanju osnovanosti zahtjeva podnositeljice u predmetu Cvetković, Europski sud upućujući na svoju praksu, kao primjer

64 Cvetković, § 14.

65 Članak 359. ZPP glasi: „Primjerak pravovremene, potpune i dopuštene žalbe dostavit će prvostupanjski sud protivnoj stranci koja može u roku od osam dana od primitka podnijeti tome sudu odgovor na žalbu (stavak 1.). Primjerak odgovora na žalbu dostavit će prvostupanjski sud žalitelju (stavak 2.). Nepravovremeno podnesen odgovor na žalbu neće se odbaciti, već će se dostaviti drugostupanjskom sudu koji će ga uzeti u obzir ako je to još moguće (stavak 3.).“

66 Zahtjev br. 72996/16, odluka od 24. rujna 2019.

67 Naravno da treba imati u vidu parnično uređenje *ratione temporis*, v. npr. Mirenić-Huzjak i Jerković, § 21 *et seq.* U članku 385.a ZPP sada (intervencija je nastupila uvodno spominjanom Novelom ZPP/22) postoji uređenje koje glasi: „Vrhovni sud Republike Hrvatske dopustit će reviziju i ako stranka učini vjerojatnim da joj je u prvostupanjskom i drugostupanjskom postupku zbog osobito teških povreda određena parničnog postupka ili pogrešne primjene materijalnog prava povrijeđeno kakvo temeljno ljudsko pravo zajamčeno Ustavom Republike Hrvatske i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i da se stranka na te povrede, ako je to bilo moguće, već pozivala u nižestupanjskom postupku.“

68 Mirenić-Huzjak i Jerković, § 54.

69 Cvetković, §§ 14-15.

uzima predmete Anđelković i drugi protiv Srbije⁷⁰ i spomenuti Petrović i drugi.⁷¹ Potonji je ilustrativniji, budući da se u njemu, kada govori o osnovanosti zahtjeva podnositelja (koja nije utvrđena i nije smatrano da je povrijeđeno pravo na pošteno suđenje, dok u predmetu Anđelković i drugi jest), ESLJP detaljnije izjašnjava o kategoriji dostatnosti.

Prije nego se posvetimo predmetu Petrović i drugi, svakako treba uočiti da je Europski sud već ranije podastro suštinu svojih zahtjeva u jednom starijem predmetu (riječ o jednom od onih predmeta na koje se Sud redovito poziva), predmetu *García Ruiz*. U njemu nije nađena povreda prava na pošteno suđenje i kazano je da „iako članak 6. stavak 1. Konvencije jamči pravo na pravično suđenje, ne propisuje nikakva pravila o dopustivosti dokaza, ni o načinu na koji bi iste trebalo ocjenjivati ...“ „U svjetlu onoga što prethodi, Sud primjećuje da je podnositelj imao kontradiktorni postupak te da je u raznim stadijima postupka mogao podnijeti argumente koje je smatrao relevantnima za svoj slučaj. Činjenični i pravni razlozi za odbijanje njegove tužbe od strane prvostupanjskog suda izloženi su u detalje. U žalbenoj presudi ... je potvrdio činjenice i pravno obrazloženje navedeno u prvostupanjskoj presudi u dijelu u kojem ono nije bilo u sukobu s njegovim zaključcima. Podnositelj stoga ne može opravdano tvrditi da ta presuda nije bila obrazložena, iako bi u konkretnom slučaju, podrobnije obrazloženje bilo poželjno.“⁷²

3.5.2.1.2 U predmetu *Petrović i drugi* nakon navoda o tome da članak 6. stavak 1. Konvencije ne obavezuje sudove dati detaljan odgovor na svaki navod stranaka,⁷³ naglašava se da mjera obveze davanja obrazloženja može biti različita i zavisiti od prirode odluke. Štoviše, da je prijeko potrebno „imati u vidu raznovrsnost tvrdnji koje stranke u sporu mogu iznijeti pred sudove i razlike koje postoje u državama ugovornicama, pa da se zbog toga pitanje jesu li sudovi propustili ispuniti obvezu dati obrazloženje

70 Zahtjev br. 1401/08, odluka od 9. travnja 2013.

71 U predmetu *Anđelković i drugi* ponovljeno je, zapravo, sve što se inače kaže o ulozi suda u svjetlu doktrini četvrte instance: da je zadatak domaćih sudova (tijela) tumačiti nacionalno zakonodavstvo i da Sud takva tumačenja neće dovoditi u pitanje osim ako su očigledno proizvoljna (očigledno pogrešna ili su izvedeni proizvoljni zaključci i/ili uskraćeno pravično rješenje) tj. ako je sudska praksa arbitram i nesuglasna Konvenciji (*Anđelković i drugi*, § 24). Kaže se: „Posebno, Sud primjećuje da srpsko radno pravo koje regulira isplatu regresa za godišnji odmor nije nejasno i dvosmisleno, već jasno propisuje slučajevne u kojima zaposlenici imaju pravo na regres (...). Prvostupanjski sud je utvrdio određene činjenice i našao da je podnositelj imao pravo na isplatu regresa (...) dok ga je drugostupanjski sud odbio ... On ... je, zanemarujući radno pravo koje se primjenjuje odbio zahtjev Na temelju toga što bi usvajanje zahtjeva značilo da bi podnositelj bio tretiran povoljnije nego ostali zaposlenici kojima nije isplaćen regres (...) Ovo obrazloženje nije imalo zakonsko uporište (...), i temeljilo se na nečemu što predstavlja apstraktnu tvrdnju sasvim izvan svake razumne sudske procjene. Štoviše, veza između utvrđenih činjenica, prava koje je primijenjeno i ishoda postupka, u potpunosti ne postoji u spornoj presudi. Sud, prema tome, nalazi da se takva proizvoljna odluka ... svodi na uskraćivanje pravičnog rješenja (...).“

72 *García Ruiz*, §§ 28-30.

73 Upućeno je na predmet *Van de Hurk*, § 61. Na ovaj predmet Europski sud se jednako pozvao i u predmetu *Cvetković* (v. § 17).

(nesukladnost članku 6. Konvencije) može promatrati samo u svijetlu okolnosti pojedinog slučaja.“⁷⁴

Ključ svega je u odgovoru na pitanje bi li određena tvrdnja, u slučaju da je bila prihvaćena, za ishod postupka bila odlučujuća. Odnosno, zahtijevala konkretan i učinkovit odgovor suda u presudi.^{75 76}

3.5.3 Pretpostavka odlučnosti

Europski sud traži, ne da su raspravljeni svi navodi stranaka, već da su raspravljene odlučne tvrdnje. Odnosno pravno stajalište kojem se sud priklonio i zbog čega je. ESLJP kaže: „U slučaju kada je neka tvrdnja odlučna za presuđenje u konkretnom postupku, potrebno je da o njoj sud u obrazloženju dao konkretan i izričit odgovor u svojoj presudi.“⁷⁷

U promatranom ustavnosudskom predmetu kazano je: „Ustavni sud ponavlja da su obrazloženja sudskih odluka iznimno važna, jer je nedostatak relevantnih i dostatnih razloga za ocjene kakve su odlukom dane prvi i najvažniji znak koji upućuje na arbitrarno sudsko odlučivanje. Međutim, iako ta ustavna obveza ne smije biti shvaćena tako da zahtijeva detaljan odgovor na svaku tvrdnju stranke u postupku, kada bi tvrdnja stranke, ako se prihvati, bila odlučujuća za ishod predmeta spora, takva tvrdnja tada zahtijeva od suda konkretan i izričit odgovor u obrazloženju njegove odluke.“⁷⁸

3.5.3.1 U predmetu Cvetković sjajno se vidi mehanizam funkcioniranja. Europski sud označavajući predmet spora, a istodobno otklanjajući mogućnost da o njemu odlučuje (i odgovori na prirodu instituta u okvirima nacionalnog prava, tj. ZOO-a), kaže: „Stranke se slažu da je za ishod ovog predmeta bilo odlučujuće utvrditi pravnu prirodu iznosa koji je platio tužitelj ... koji je tvrdio da se radi o predujmu i da je plaćeni iznos dio ugovorene cijene ... dok je podnositeljica pozivajući se na izričit tekst članka 3. stavka 2. predugovora ... tvrdila da se radi o kapari u smislu članka 303. stavka 1. ZOO.“^{79 80} Nije problematično (op. aut.) što je prvostupanjski sud presudio u korist podnositeljice, dok je drugostupanjski sud preinačio presudu i usvojio tužbeni zahtjev. Međutim, „čineći to,

74 *Petrović i drugi*, § 41.

75 *V. Hiro Balani protiv Španjolske*, 9. prosinca 1994., Serija A br. 303-B, §§ 27-28, i *Ruiz Torija* §§ 29-30. Na ove predmete pozvalo se i u predmetu Cvetković (v. § 17).

76 *Petrović i drugi*, § 41.

77 *Cvetković*, § 17.

78 U-III-727/2021, § 10.

79 *Cvetković*, § 18.

80 Slijeđenje doktrine četvrte instance naglašeno je u navodu „Nije zadaća Suda ispitati je li plaćanje o kojem je riječ u ovom predmetu doista bilo kapara ili samo predujam, već je na nacionalnim sudovima da odluče o tome (v. *Hiro Balani*, § 28),“ *Cvetković*, § 21.

zanemario je podnositeljčine jasne i precizne tvrdnje iznesene tijekom cijelog postupka i sadržane u spisu predmeta... kao i izričitu odredbu u predugovoru... te nije dao odgovor o pravnoj prirodi predmetnog iznosa.“⁸¹

Ovo je suština povrede/zaštite prava i opisanim je postupanjem nacionalnih sudova povrijeđeno zaštićeno konvencijsko pravo, pa Europski sud nastavno zaključuje: „U ovim okolnostima Sud ne može, a da ne zaključi da je drugostupanjski sud iznio tvrdnje koje su bile očito netočne, bez davanja odgovora na glavno pravno pitanje u predmetu, zbog čega sporni postupak nije ispunio zahtjev poštenog postupka i stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.“⁸²

3.5.3.2 U ustavnosudskom postupku Ustavni sud svoj je zadaćom označio utvrditi može li se način na koji je drugostupanjski sud obrazložio osporenu presudu smatrati arbitrarnim, odnosno proizvoljnim ili očigledno nerazumnim.⁸³ I kazao da je „pitanje radi li se u konkretnom slučaju o vlasničkoj tužbi ili je riječ o obveznopravnom zahtjevu usmjerenom na izdavanje tabularne izjave odlučujuće za ishod spora.“⁸⁴ Stoga, da je „razuman i opravdan zahtjev podnositelja da mu sudovi na jasan i nedvojben način odgovore radi li se o stvarnopravnom ili (zastarjelom) obveznopravnom zahtjevu.“⁸⁵ Ocijenio je osnovanim i prigovor „da sudovi nisu iznijeli jasne i dostatne razloge zbog kojih smatraju da se radi o građevinskom zemljištu u smislu članka 18. stavka 1. ZNIOVJKV, odnosno da se ne radi o neizgrađenom građevinskom zemljištu iz članka 16. stavka 2. ZNIOVJKV i konvalidaciji ništetnog pravnog posla prema

81 Cvetković, § 19.

82 Cvetković, §§ 21-22.

83 Podnositelj je tvrdio da mu sudovi nisu odgovorili na dva odlučna prigovora koja je isticao tijekom postupka. Prvi je bio da se u konkretnom slučaju radi o obveznopravnom zahtjevu tužitelja-protutuženika (zahtjevu za izdavanjem tabularne izjave), U-III-727/2021, § 9. U odnosu na njega, prvostupanjski sud da je u obrazloženju zauzeo stajalište da se radi „o klasičnoj vlasničkoj tužbi,“ ali nije obrazložio razloge takve svoje ocjene. Jednako tako da se drugostupanjski sud nije ni osvrnuo na tvrdnje podnositelja, a kamoli obrazložio razloge zbog kojih ih smatra neosnovanim ili neodlučnim za ishod spora, *Ibidem*, § 9.1. Drugi je prigovor zastare, te prigovor da pravni posao od 7. siječnja 1982. nije mogao konvalidirati u smislu članka 18. stavka 1. ZNIOVJKV jer sporna nekretnina ne predstavlja građevinsko već neizgrađeno građevinsko zemljište u smislu članka 16. stavka 2. ZNIOVJKV, *Ibidem* § 9. U odnosu na drugi istaknuti prigovor, Ustavni sud kaže kako opaža da iz obrazloženja obiju presuda proizlazi stajalište sudova da se u konkretnom slučaju ne radi o neizgrađenom građevinskom zemljištu već o građevinskom zemljištu i to zato što je sporna nekretnina nacionalizirana i upisana kao društveno vlasništvo, *Ibidem*, § 9.2.

84 Potkrjepljuje: „Ovo prije svega iz razloga što je osnovna tvrdnja kojom je podnositelj osporavao osnovanost tužbenog zahtjeva bila upravo ta da se u konkretnom slučaju radi o zastarjelom obveznopravnom zahtjevu. Da je ovo pitanje bilo odlučno za ishod spora potvrđuje i sam drugostupanjski sud kada je točkom II. izreke osporene presude preinačio prvostupanjsku presudu upravo u dijelu koji se odnosio na usvajanje tužbenog zahtjeva za utvrđenjem da su tužitelji-protutuženici suvlasnici Kao i podnositelj, i drugostupanjski sud (očito) polazi od utvrđenja da su tužitelji-protutuženici na temelju zaključenog pravnog posla (nagodbe) samo stekli valjanu pravnu osnovu (*iustitulus*), dok im za stjecanje vlasništva nedostaje upis u javnu knjigu (*modus acquirendi*). Drugim riječima, i po stajalištu drugostupanjskog suda u konkretnom slučaju ne radi se 'o klasičnoj vlasničkoj tužbi,' kako je to utvrdio prvostupanjski sud, već o zahtjevu tužitelja-protutuženika koji ima svoju osnovu na pravnom poslu (to jest nagodbi od 7. siječnja 1982.). *Ibidem*, § 10.1.

85 *Ibidem*.

pretpostavkama iz članka 18. stavka 2. ZNIOVJKV.⁸⁶ U tom je smislu „obrazloženje sudova da se radi o građevinskom zemljištu, jer je sporna nekretnina bila nacionalizirana i prenesena u društveno vlasništvo, ocijenjeno paušalnim i ni s čim obrazloženim, posebno kada se u vidu ima činjenica da u postupku nije niti bilo sporno da se radi o podruštvovljenoj nekretnini.“

Sušтина se nalazi u sljedećim navodima Ustavnog suda: „Nije zadaća Ustavnog suda ispitati jesu li u konkretnom slučaju tužitelji-protutuženici postavili stvarnopravni ili obveznopravni zahtjev, odnosno radi li se o tome da je sporna nekretnina građevinsko zemljište koje ima u vidu članak 18. stavak 1. ZNIOVJKV ili je riječ o neizgrađenom građevinskom zemljištu koje imaju u vidu članci 16. stavak 2. i 18. stavak 2. ZNIOVJKV, već je bila zadaća redovnih sudova odlučiti o tome. Međutim, imajući u vidu prethodno iznesena utvrđenja, u okolnostima ovog slučaja ne može se, a ne zaključiti da je drugostupanjski sud propustio dostatnim i relevantnim razlozima odgovoriti na glavna pitanja u predmetu.“⁸⁷ Slijedom svega, parnični postupak nije ispunio zahtjev pravičnog suđenja iz članka 29. stavka 1. Ustava.

3.5.3.3 Za svojevrsni sažetak svega rečenog najbolje je ponovno se poslužiti navodima iz jedne ustavnosudske odluke gdje se kaže: „Pravo na pošteno suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava skup je postupovnih jamstava kojima se osigurava pravičnost postupka. Ono ima tako važno mjesto u demokratskom društvu da ne može biti nikakvog opravdanja za restriktivno tumačenje tih jamstava. Načelo pravičnosti sudskog postupka treba poštovati u svim okolnostima. Međutim, odgovor na pitanje što čini pravičan postupak ne može podlijegati jednom nepromjenjivom pravilu, već ovisi o svim okolnostima svakog pojedinog postupka. Osnovna zadaća Ustavnog suda pri ocjeni prigovora koji potpadaju pod članak 29. Ustava jest razmotriti čitav postupak kao jedinstvenu cjelinu, a ne na temelju jednog izoliranog čimbenika, događaja ili aspekta, iako, nije isključeno da jedan određeni čimbenik može biti od odlučujućeg značaja pri ocjeni pravičnosti postupka. Pravo na pošteno suđenje, između ostalog, nameće obvezu sudovima da provedu temeljito ispitivanje podnesaka, tvrdnji i dokaza koje su stranke iznijele. S tim u vezi Ustavni sud ponavlja da su obrazloženja sudskih odluka iznimno važna, jer je nedostatak relevantnih i dostatnih razloga za ocjene kakve su odlukom dane prvi i najvažniji znak koji upućuje na arbitrarno sudsko odlučivanje. Međutim, ta ustavna i konvencijska obveza ne smije biti shvaćena tako da sudovi moraju detaljno odgovoriti na svaki argument koji stranke iznesu u postupku, odnosno u žalbama ili

86 *Ibidem.*

87 U-III-727/2021, § 10.2.

drugim odgovarajućim podnescima. Koliko će široka biti obveza suda da u pisanom obrazloženju svoje odluke navede razloge kojima se vodio pri njezinu donošenju ovisi o osobitim okolnostima svakog pojedinog slučaja. Zaključno, stajalište je Ustavnog suda da sve dok u sudskoj odluci koja se osporava ustavnom tužbom nisu navedeni dostatni i relevantni razlozi kojima se sud vodio u donošenju svoje odluke, a koji mogu dovesti do uvjerenja da je taj sud stvarno ispitao slučaj i odgovorio na sve bitne navode stranaka, ne može se smatrati da ta odluka zadovoljava opće zahtjeve koji proizlaze iz Ustavom zajamčenog prava na pošteno suđenje.“^{88 89}

3.5.4 Zahtjev da odlučna tvrdnja koja nije obrazložena „preokrene“ ishod postupka

Uz naprijed navedenu raspravu o odlučnosti, svakako, treba naglasiti da odlučna tvrdnja svoje određenje duguje i tome da se bi uslijed njezinog raspravljanja i obrazlaganja, a da je to učinjeno, situacija u predmetu stubokom promijenila i da bi presuđenje glasilo drukčije.

3.5.5 Otklanjanje učinka „implicitnog odbijanja“

U predmetu Cvetković Europski sud iznio je i još jedno stajalište. Rekao je da se „šutnja žalbenog suda ne može tumačiti kao implicitno odbacivanje podnositeljčine tvrdnje⁹⁰ žalbeni sud da je naveo da je svoju presudu temeljio na 'činjenicama onako kako su predstavljene u tužbenom zahtjevu, kao i navodima tužitelja tijekom postupka... se nije osvrnuo na tvrdnje podnositeljice koje je ona iskazivala tijekom cijelog postupka, što ga je dovelo do pogrešnog zaključka da ključne činjenice u predmetu nisu bile sporne među strankama“ I zaključio: „U takvim okolnostima nemoguće je utvrditi je li drugostupanjski sud jednostavno zanemario razmotriti tvrdnje podnositeljice o prirodi predmetnog iznosa ili ih je namjeravao odbiti i, ako jest, koji su bili razlozi za tu odluku (pozvao je na usporedbu sa stajalištima u predmetu Hiro Balani, § 28).“ Drugim riječima, nedostajali su razlozi za odluku.

88 US, U-III3538/2017. od 18. travnja 2019., §. 5.

89 Sve što je rečeno primjenjivo je kao opći nadstandard, pa je zamislivo (kako je prije sugerirano) i kod postupanja osiguratelja prilikom odlučivanja o odštetnom zahtjevu i čini jednu od sastavnica korektnog pristupa stranci (osiguraniku, oštećeniku). On uključuje i obrazložiti temeljem kojih dokaza, odnosno na kojim činjenicama i primjenom kojih propisa (navođenje pravne osnove, odredbe pojedinih propisa, uvjeta osiguranja pa ako je potrebno i sudske prakse) je utvrđena potpuna ili djelomična neutemeljenost odštetnog zahtjeva. Sve navedeno predstavlja argumentaciju koja ima za cilj uvjeriti stranku u ispravnost stajališta osiguratelja, odnosno zadobiti povjerenje stranke u samu odluku o odštetnom zahtjevu bez sumnji u njezinu arbitrabilnost i proizvoljnost. S druge strane, ne očekuje se detaljan odgovor na svaki upit stanke (argument iz predmeta *Perez, Petrović i drugi*) već, kako je više puta naglašeno, glede odlučnih tvrdnji stranaka.

90 Ruiz Torija, § 30.

4. ZAKLJUČAK

U radu je istraženo na koji način nedostatnost obrazloženja sudskih odluka i nedavanje odgovora na odlučne tvrdnje stranaka vodi arbitrarnom postupanju i povredi zajamčenog prava na pošteno suđenje iz članka 6. stavka 1. Konvencije i članak 29. stavak 1. Ustava.

U najkraćem sintetizirati se mogu sljedeći zaključci:

U više predmeta, pa i u recentnom predmetu Cvetković, Europski sud izrazio je stajalište o potrebi da se za poštenje postupka daje odgovor na glavno pravno pitanje u predmetu. Drugim riječima, u slučaju kada sudska odluka nije dostatno obrazložena, konkretni postupak nije ispunio zahtjev poštenog postupka i povrijeđeno je zaštićeno konvencijsko pravo.

Jamstvo poštenog suđenja, kao primjerice u predmetu H., uključuje obvezu sudova pružiti dostatno obrazloženje svojih odluka. Taj zahtjev ne može se tumačiti na način da su sudovi dužni dati detaljan odgovor na svaku tvrdnju stranaka (predmeti: Perez, Ruiz Torija, Jahnke i Lenoble). Pravo na dostatno obrazloženje sudske odluke traži da bude uzeta u obzir i raspravljena odlučna tvrdnja - da se odgovori na glavno pravno pitanje u predmetu.

U svim odlukama može se pročitati inzistiranje na dva načela, točnije na jednom načelu tumačenja i jednoj doktrini. Polazeći od doktrine četvrte instance, jer Europski sud „ne sudi“ nacionalne predmete, ističe se da nije njegova funkcija baviti se činjeničnim ili pravnim pogreškama koje su počinili nacionalni sudovi (predmet Perez). Osim ako su, i samo utoliko koliko su, povrijedili prava i slobode zaštićene Konvencijom. U predmetu Anđelković ponavljajući da je zadatak domaćih sudova tumačiti nacionalno zakonodavstvo, ESLJP opetuje da neće dovesti u pitanje presuđenja nacionalnih sudova, osim ako su očigledno proizvoljna/ očigledno pogrešna ili su izvedeni proizvoljni zaključci i/ili uskraćeno pravično rješenje.

U predmetu Perez osvrćući se na načelo učinkovitosti, Europski sud naglašava da svrha Konvencije nije jamčiti prava koja su teorijska ili iluzorna, već prava koja su praktična i djelotvorna. Pravo je djelotvorno samo kada se očitovanja stvarno čuju, a nije tako kada ih raspravni sud nije dužno razmotrio i temeljito ispitao podneske, tvrdnje i dokaze koje predlažu stranke. Dostatnost obrazloženja sudskih odluka ne znači da se traži podroban odgovor na svaku tvrdnju. U predmetu Petrović i drugi kaže se da mjera obveze davanja obrazloženja ovisi o svakom pojedinom slučaju, različitosti uvjetuju i pridonose im priroda same odluke i niz drugih

čimbenika. Najvažnije je ispitati je li određena tvrdnja u slučaju da je bila prihvaćena mogla imati odlučujući utjecaj (ulogu) za ishod postupka i zbog toga (per se) zahtijevala konkretan i učinkovit odgovor suda u presudi. Europski sud traži da su raspravljene odlučne tvrdnje stranaka (predmet Cvetković), a, primjerice, (ponovno, predmet Cvetković) šutnja žalbenog suda ne može se tumačiti kao implicitno odbacivanje podnositeljčine tvrdnje,

Sažeto, Sud u predmetu Petrović i drugi kaže: članak 6. stavak 1. Konvencije obvezuje sudove da obrazlože svoje presude; ne može se smatrati da se traži detaljan odgovor na svaki navod stranaka; mjere obveze davanja obrazloženja ovisi o okolnostima konkretnog slučaja; potrebno je uzeti u obzir raznovrsnost tvrdnji koje stranke u sporu mogu iznijeti pred sudove kao i razlike među državama ugovornicama s obzirom na zakonske odredbe, običajna pravila, pravna stajališta te izradu presuda; pitanje jesu li sudovi propustili ispuniti obavezu dati obrazloženje, odstupajući od članka 6. stavka 1. Konvencije treba promatrati u svjetlu odgovora na pitanje o tome da bi određena tvrdnja, da je prihvaćena, bila odlučujuća za ishod postupka, pa ako je odgovor potvrđan, a sud nije ponudio konkretan i brz odgovor u presudi, nastupila je povreda.⁹¹ Svi ovi zahtjevi trebali bi biti inspiracija svima koji „sude,“ pa i osigurateljima u obrazloženjima odluka po odštetnim zahtjevima.

Lesson from the case Cvetković v Croatia - the role of (not) providing an answer to the main legal question in the case concerning the right to a fair trial

Summary: *The paper analyses the obligation of the courts to give adequate and sufficient reasons for their decisions, that is, to provide an answer to the main legal question in the case. Specifically, the demand for court decisions to meet the adequacy category in their reasoning and to contain reasons for decisive claims of the parties. This requirement seeks to protect the right to a fair trial under Article 6(1) of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and Article 29(1) of the Constitution of the Republic of Croatia. The case-law of the European Court of Human Rights and the Constitutional Court of the Republic of Croatia has been analysed, focusing particularly on two cases where protection of the right to a fair trial in civil matters was provided due to violations related to these categories. The connection with national rules on substantial violations of civil procedure from Article*

91 Petrović i drugi, § 41.

354(2)(11) of the Civil Procedure Act is also depicted. It is noted how demands for the protection of the right to a fair trial from arbitrariness extends in concentric circles, including to claim settlement proceedings in the decision-making stage before insurers.

Keywords: right to a fair trial in civil matters under Article 6(1) of the Convention and Article 29(1) of the Constitution, sufficient and adequate reasoning of court decisions, providing answers to the main legal issue in the case

Navedeni izvori i korištena literatura

Dika, Mihajlo, Građansko parnično pravo, Pravni lijekovi, X. Knjiga, Narodne novine, Zagreb, 2010.

Dika, Mihajlo, Građansko parnično pravo, Utvrđivanje činjenica, VII. Knjiga, Narodne novine, Zagreb, 2018.

Europski sud za ljudska prava, Anđelković i drugi protiv Srbije, zahtjev br. 1401/08, odluka od 9. travnja 2013.

Europski sud za ljudska prava, Coëme i drugi protiv Belgije, zahtjevi br. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 i 33210/96, ECHR 2000-VII

Europski sud za ljudska prava, García Ruiz protiv Španjolske, [GC], zahtjev br. 30544/96, ECHR 1999-I

Europski sud za ljudska prava, H. protiv Belgije, presuda od 30. studenoga 1987., Serija A br. 127-B

Europski sud za ljudska prava, Hiro Balani protiv Španjolske, 9. prosinca 1994., Serija A br. 303-B

Europski sud za ljudska prava, Jahnke i Lenoble protiv Francuske, (dec.), zahtjev br. 40490/98, ECHR 2000-IX

Europski sud za ljudska prava, Mirenić-Huzjak i Jerković protiv Hrvatske, zahtjev br. 72996/16, odluka od 24. rujna 2019.

Europski sud za ljudska prava, Perez protiv Francuske, [VV], br. 47287/99, ECHR 2004-I

Europski sud za ljudska prava, Petrović i drugi protiv Crne Gore, Zahtjev br. 18116/15, 17. srpnja 2018.

Europski sud za ljudska prava, Ruiz Torija protiv Španjolske, od 9. prosinca 1994., Serija A br. 303-A

Europski sud za ljudska prava, Van de Hurk protiv Nizozemske, od 19. travnja 1994., Series A br. 288

Europski sud za ljudska prava, Vukdelija protiv Republike Hrvatske, zahtjev br. 14692/18, presuda od 20. veljače 2024.

Europski sud za ljudska prava, Cvetković protiv Republike Hrvatske, zahtjev br. 28539/16, presuda od 22. rujna 2022.

Grbić, Sanja, Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu članka 6., stavka 1. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravni fakultet, Rijeka, 2014.,

Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial (civil limb), zaključno s 31. kolovoza 2022., https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/guide_art_6_eng

HANFA, Smjernice i preporuke za postupanje po članku 12. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu prilikom rješavanja odštetnih zahtjeva za naknadu štete na vozilu, <https://www.hanfa.hr/media/eideyfkf/1-smjernice-%C4%8Dlanak-12-zoop-a.pdf>

Kodeks poslovne osiguravateljne i reosiguravateljne etike

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN, MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10 i 13/17

Marečić, Antonio, Bitne povrede parničnog postupka iz odredbe članka 354. stavak 2. točke 11. Zakona o parničnom postupku pred drugostupanjskim sudom, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci>

Mihelčić, Gabrijela, Marochini Zrinski, Maša, Utjecaj konvencijskih načela tumačenja na pojedine građanskopravne institute (odabrana pitanja), Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, br. 78., 2018.

Novela Zakona o parničnom postupku iz 2022. (prva), NN, br. 80/22

Omejec, Jasna, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, Strasbourški *acquis*, Novi informator, Zagreb, 2013

Šarin, Duška, Pravo na pristup sudu u praksi Europskog suda za ljudska prava, Pravni vjesnik, god. 31, br. 3-4, 2015.

Triva, Siniša, Dika, Mihajlo, Građansko parnično procesno pravo, VII izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2004.

Usklađenost hrvatskih zakona i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ur. Radačić, Ivana) Centar za mirovne studije, Zagreb, 2011.

Ustav Republike Hrvatske, NN, br. 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 85/10 i 5/14

Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-1910/2019 od 15. travnja 2021.

- Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-2466/2017 od 23. listopada 2019.
- Ustavni sud Republike Hrvatske, US, U-III-2187/2018 od 7. travnja 2022.
- Ustavni sud Republike Hrvatske, US, U-III-2738/2021 od 18. listopada 2023
- Ustavni sud Republike Hrvatske, US, U-III-2886/2018 od 11. rujna 2019.
- Ustavni sud Republike Hrvatske, US, U-III-3538/2017 od 18. travnja 2019.
- Ustavni sud Republike Hrvatske, US, U-III-3538/2017 od 18. travnja 2019.
- Ustavni sud Republike Hrvatske, US, U-III-4476/2018 od 8. prosinca 2022.
- Ustavni sud Republike Hrvatske, US, U-III-727/2021 od 30. ožujka 2023.
- Uzelac, Alan, Pravo na pošteno suđenje: opći i građanskopravni aspekti čl. 6. st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, u: Usklađenost hrvatskih zakona i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ur. Radačić, Ivana) Centar za mirovne studije, Zagreb, 2011., https://www.alanuzelac.from.hr/pubs/A35Fair_trial_uskladenost%20zakonaCMS.pdf
- Vrhovni sud Republike Hrvatske, VS, Gzz-338/01 od 27. studenoga 2003.
- Vrhovni sud Republike Hrvatske, VS, Rev-1549/2018 od 23. ožujka 2021.
- Vrhovni sud Republike Hrvatske, VS, Rev-1944/01 od 27. studenog 2003.
- Vrhovni sud Republike Hrvatske, VS, Rev-2168/2018 od 8. prosinca 2020.
- Vrhovni sud Republike Hrvatske, VS, Rev-693/05 od 21. siječnja 2010.
- Vrhovni sud Republike Hrvatske, VS, Revt-649/2017 od 21. travnja 2020.
- Zakon o građevinskom zemljištu, NN, br. 54/80, 42/86, 41/88, 48/88 - pročišćeni tekst, 16/90 i 53/90
- Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, SL list FNRJ, br. 52/58, 46/41 i 40/64
- Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, NN, br. 92/96, 39/99, 42/99, 92/99, 43/00, 131/00, 27/01, 34/01, 65/01, 118/01, 80/02 i 81/02
- Zakon o obveznim odnosima, NN, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 145/23 i 155/23
- Zakon o obveznim osiguranjima u prometu, NN, br. 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14 i 155/23
- Zakon o osnovnim vlasničkopравnim odnosima, NN, br. 53/91, 9/92 i 77/92
- Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77, 36/77, 36/80, 6/80, 69/82, 43/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91, NN, br. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11 - pročišćeni tekst, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22 i 155/23

